

ТЕРОРИЗМ, СПРАВЕДЛИВІСТЬ І ВІЙНА. СКІЛЬКИ ВЕРШНИКІВ У АПОКАЛІПСИСУ?

Борис Кашніков

Національний дослідницький університет «Вища школа економіки»

ORCID ID: 0000-0002-4412-8802

Резюме. *Стаття містить критику ортодоксальний уявлень про тероризм, що припускаються категоріальної похибки, коли визначають тероризм як об'єктивний інститут на кшталт війни, чи як об'єктивний метод масового насилля, надаючи йому ознаки, протилежні принципам справедливої війни. Зокрема, ця похибка походить з популярного визначення тероризму як форми несправедливої війни у вигляді нападу нелегітимних озброєних груп на невинних громадян з метою справлення впливу на уряд. У дійсності ж «тероризм» може бути не менш «справедливим», ніж війна, й упевненість у власній справедливості є одним з головних джерел і цілей того, що називають тероризмом. Якісна визначеність «тероризму» заключено не в об'єктивній характеристиці його інституціональних властивостей, стратегій чи практик, але в суб'єктивній оцінці мотивів, засобів і цілей будь-яких вершителей насилля.*

Автор пропонує три критерії суб'єктивної оцінки тероризму. Це уявна нерозумність мотивів, що передбачає деперсоналізацію противника

і непридатність абсолютних цілей насилля для реалізації. Тероризм існує не як інститут на кшталт війни, геноциду чи революційному насиллю, і не як їхній метод, але як зовнішня і завжди суб'єктивна оцінка, що робить саму ідею боротьби з тероризмом беззмістовною. При цьому сама мінлива природа сучасної війни та інших форм масового насилля залишається присутньо незмінною і неминуче веде до того, що ми схильні переоцінювати тероризм. «Тероризм» виникає не всупереч чи поза «справедливої» війни, а постає як наслідок суб'єктивної телеології принципів справедливої війни.

Ключові слова: *тероризм, справедлива війна, масове насилля, радикальний ісламізм.*

Повна версія статті доступна російською мовою.